

Ethiske retningslinjer Helse Midt-Norge

Forfatter: Rita Bjørgan Holand (fra ekstern base)

Gyldig fra: 05.07.2023

Revisjon: 1.0

Godkjent av: Ingerid Gunnerød (fra ekstern base)

Revisjonsfrist: 04.07.2024

ID: 874

Innledning

Innbyggerne i regionen skal føle seg trygge på at de får de spesialisthelsetjenester de har behov for og krav på, uavhengig av økonomi, sosial status, bosted, alder, kjønn, seksuell legning, kulturell, religiøs og etnisk bakgrunn.

Våre helsetjenester er basert på visjonen; «På lag med deg for din helse» og gjenspeiler våre verdier som er:

Kvalitet
Trygghet
Respekt

Verdiene skal gjenspeiles i alle møter med pasienter, pårørende, kollegaer og ledere, studenter og samarbeidspartnere. Vår etikk og vårt miljø- og samfunnsansvar skal være synlig internt og eksternt.

De etiske retningslinjene er en hjelp i situasjoner der lover og forskrifter ikke gir tilstrekkelig grunnlag for beslutning eller valg av handlinger. De etiske retningslinjene er av overordnet karakter og er ment å være generelle rettesnorer som krever refleksjon av den enkelte. Retningslinjene skal ivareta verdigheten til pasienter, sikre tilliten i befolkningen og bidra til at helsetjenestene utøves i samsvar med vedtak, lover og forskrifter.

De etiske retningslinjene gjelder for oss som er ansatt eller innehar verv i eller for Helse Midt-Norge. Disse gjelder sammen med eventuelle egne yrkesetiske retningslinjer. De etiske retningslinjene gjelder også for de som opptrer på oppdrag for, eller som representant for Helse Midt-Norge

Eventuelle lokalt utformede verdigrunnlag i det enkelte helseforetak skal bidra til å utdype og støtte opp under verdiene kvalitet, trygghet og respekt.

1. Forholdet til pasienter og pårørende

Vi behandler alle pasienter og pårørende med medmenneskelighet og respekt.

Våre pasienter skal være trygge på at vi utfører arbeidet vårt omsorgsfullt og i samsvar med kravene til faglig forsvarlighet. Vi tilstreber beste praksis, og tilpasser tjenesten til den enkeltes behov.

Vi skal bidra til at pasientene skal kunne ta ansvar for egen helse, og at de føler seg kompetente til å samtykke eller avslå foreslått behandling.

Vi har alle et ansvar for å legge forholdene til rette for en verdig avslutning på livet for pasienter i livets slutfase. Det innebærer at behandling og pleie planlegges og følges opp slik at pasienten unngår unødig smerte, og at de psykiske og åndelige behovene dekkes på en best mulig måte.

I vanskelige etiske dilemma knyttet til utredning, pasientbehandling og pleie, kan vi kontakte den kliniske etikkomiteen for råd.

1.1. Prioritering av Helse Midt-Norges ressurser

I Helse Midt-Norge tilstreber vi en etisk forsvarlig bruk av de ressursene samfunnet har satt oss til å forvalte. Prioriteringer skjer både på overordnet nivå, på ledernivå og i møtet med den enkelte pasient.

De daglige prioriteringene er en del av etikken. Retningslinjer og prioriteringsveiledere skal bidra til at pasienter med størst behov får behandling først. Vi vurderer både behandlingens nytte og kostnad (jf. Prioriteringsforskriften), slik at ressursene blir fordelt på en rettferdig måte.

Vi er kritiske til iverksetting av behandling som risikerer å påføre pasienten mer ulempe enn nytte, særlig når dette skjer på bekostning av en naturlig og verdig avslutning av livet.

Forventningene til helsetjenestene er store. Helsepersonell kan påvirke denne forventningen. Ledere og ansatte har ansvar for å bidra til en åpen prioriteringsdebatt og vurdere hvilke etiske konsekvenser en beslutning eller et valg innebærer.

1.2. Undervisning, forskning og publisering

Som studenter og forskere vil vi behandle pasientene med respekt og omtanke. Pasienten skal informeres og gi sitt samtykke til å delta i undervisning og forskning. Pasienten skal føle seg trygg på at han/hun verken vil bli skadet eller krenket, og at opplysningene oppbevares og brukes i tråd med lovbestemmelsene.

Forskningsetikkloven og retningslinjene for de nasjonale forskningsetiske komiteer gjelder for all forskningsvirksomhet i Helse Midt-Norge. Vancouver-reglene for forfatterskap ved publisering av vitenskapelig arbeid skal alltid følges.

1.3. Samtykke, informasjon og medvirkning

Pasienten har rett til å få informasjon om sin egen helse, og skal kunne være trygg på at vi holder taushetsløftet vårt. Pasienten har rett til å medvirke ved sin egen behandling og skal samtykke til denne, jf. reglene i pasient- og brukerrettighetsloven.

Pasienter som vurderes som ikke samtykkekompetente, møtes og behandles med særlig aktsomhet. Ved behov vil nærmeste pårørende være en viktig samarbeidspartner.

Barn og unge skal møtes med særlig aktsomhet.

2. Forholdet mellom ansatte, kollegaer og ledere

Verdiene kvalitet, trygghet og respekt gjelder for den enkelte leders og medarbeiders rolleutøvelse for å skape tillit hos medarbeidere og i befolkningen. Ledere har et særlig ansvar for å være gode rollemodeller.

Som medarbeider eller innehaver av verv i eller på vegne av foretaksgruppen Helse Midt-Norge skal vi bidra til et godt arbeidsmiljø og behandle kollegaene våre med respekt og omtanke.

Forholdet mellom leder og medarbeider skal preges av gjensidig respekt, og dialogen skal preges av mulighet for medbestemmelse.

2.1. Tillit hos myndigheter og befolkningen

Som ansatt i Helse Midt-Norge opptre vi etisk, lovlig og i tråd med verdiene våre. Vi opptre i samsvar med de vedtak som er fattet, og bidrar til et godt omdømme. I dette ligger også at vi melder fra om kritikkverdige forhold og tar opp opplevde problemer ved egen arbeidsplass med de rette instanser.

2.2. Å ta ansvar ved uønsket praksis

Vi plikter å melde fra til arbeidsgiver om forhold vi blir kjent med og som kan påføre pasienter, pårørende, arbeidsgiver, ansatte eller omgivelsene tap, krenkelsener eller skade. På denne måten kan det iverksettes tiltak med sikte på å unngå eller begrense tapet, krenkelsen eller skaden. Se helsepersonelloven.

Vi varsler nærmeste overordnede dersom vi oppdager at en kollega er påvirket av alkohol eller andre rusmidler i arbeidstida. Egne rutiner for oppfølging av rusmiddelmisbruk benyttes for videre oppfølging.

Vi behandler våre medarbeidere med respekt. Mobbing, trakassering og diskriminering skal ikke forekomme.

Dersom det er forhold som tyder på at melding av avvik og kritikkverdige forhold ikke tas på alvor av ansvarlig ledelse, henvises det til «Retningslinjer for intern varsling og oppfølging av kritikkverdige forhold til helseforetakene i Helse Midt-Norge».

2.3. Bistillinger og bierverv

Vi orienterer nærmeste leder om eventuelle bistillinger og bierverv. Bistillinger eller andre oppgaver må ikke skape tvil om habilitet eller integritet. Det vises til Helse Midt-Norges politikk vedrørende bierverv.

3. Forholdet til våre omgivelser

Helse Midt-Norge forvalter store ressurser og er en grunnpilar i velferdsstaten. Det er avgjørende at Helse Midt-Norge ivaretar sitt samfunnsansvar slik at vi har tillit i befolkningen.

3.1. Antikorrupsjon

Helse Midt-Norge har nulltoleranse for korrupsjon og alle ansatte skal være godt kjent med foretakets antikorrupsjonsprogram.

Ansatte i Helse Midt-Norge og personer som innehar verv for Helse Midt-Norge skal ikke ta del i noen form for bestikkelse eller korrupsjon. Med korrupsjon menes her å kreve, motta eller akseptere et tilbud om en utilbørlig fordel i anledning av stilling, verv eller oppdrag, eller å gi eller tilby noen en utilbørlig fordel i anledning stilling, verv eller oppdrag. Både den som tilbyr en utilbørlig fordel (aktiv korrupsjon) og den som aksepterer et slikt tilbud (passiv korrupsjon), kan straffeforfølges for korrupsjon i henhold til straffeloven.

Hvis en utfordrende situasjon oppstår som en del av arbeidet i Helse Midt-Norge, bør ansatte umiddelbart søke råd hos sine overordnede om hvordan situasjonen kan håndteres på en lovlig måte.

3.2. Ytringsfrihet

Alle har en grunnleggende rett til å ta del i offentlig debatt. Ansatte i Helse Midt-Norge må gjerne bidra med sin fagkunnskap og etiske engasjement i samfunnsdebatten. Ved deltagelse i et offentlig ordskifte er ansatte forpliktet til å ivareta lovpålagt taushetsplikt og vurdere grensegangen mellom ytringsfrihet og lojalitet. Fremmes personlige synspunkter må dette presiseres og stå for egen regning.

3.3. Habilitet

Det er avgjørende for tilliten til Helse Midt-Norges virksomhet at det ikke kan reises tvil om at enhver sak behandles og avgjøres på en upartisk måte, upåvirket av personlige interesser. Vi skal derfor gjøre oss kjent med habilitetsbestemmelsene i forvaltningsloven kapittel II, og forholde oss til disse. Samarbeid mellom Helse Midt-Norge og eksterne aktører forgår på en slik måte at verken pasienter, pårørende, studenter, eksterne forbindelser eller samfunnet for øvrig kan trekke foretakets eller vår uavhengighet i tvil. Hvis det oppstår tvil legges denne fram for leder.

3.4. Innkjøp

Alle ansatte i Helse Midt-Norge, og alle som handler på vegne av Helse Midt-Norge, skal opptre i tråd med god forretningsskikk, gjeldende lovverk og allmenne etiske normer. Våre innkjøp skal gi tillit og trygge omdømmet til virksomheten.

Ingen må delta i behandlingen eller avgjørelsen av et innkjøp når det foreligger omstendigheter som er egnet til å svekke tilliten til vedkommende sin uavhengighet og/eller objektivitet. Ingen skal delta i forberedelsene til en konkret anskaffelse, forberede eller delta i beslutninger i innkjøpsprosessen, dersom vedkommende kan anses inhabil. Hvis det oppstår tvil, eller en ser en mulighet for at andre kan stille spørsmål ved vedkommende sin avgjørelse, skal saken legges fram for nærmeste leder til vurdering og avgjørelse.

Ansatte og andre som er involvert i innkjøpsprosessen skal bidra til at det stilles krav til innovasjon, etikk og miljø i anskaffelsene.

Vi skal ikke ta imot gaver, tjenester eller økonomiske fordeler som kan påvirke våre prioriteringer eller forholdet til leverandører. Vi skal heller ikke bruke vår stilling til å skaffe oss eller andre en uberettiget fordel. Dette gjelder også i tilfeller hvor eventuelle fordeler ikke vil påvirke våre tjenestehandlinger. Når leverandører og næringslivet for øvrig tilbyr besøk i private bedrifter, presentasjon av utstyr, reiser til utstillinger o.l., skal nærmeste leder godkjenne slik deltagelse. Dersom deltagelse skal finne sted, skal Helse Midt-Norge dekke utgiftene til reise og opphold.

Vi plikter å følge de avtaler som er inngått ved kjøp av varer og tjenester. Kjøp av varer utenom avtaler vil kunne svekke Helse Midt-Norges omdømme og innkjøpskraft. Leverandører skal kunne stole på at foretaket holder seg til de avtaler som er inngått.

Alle ansatte og andre som er involvert i innkjøpsprosessen må sette seg inn i samarbeidsavtalene helseregionene har inngått med de to største leverandørorganisasjonene; Melanor og Legemiddelindustrien. Disse skal etterleves også ovenfor leverandører som ikke er medlemmer i en av disse organisasjonene.

3.5. Offentlighet og opplysningsplikt

Det skal være åpenhet og innsyn i forvaltningen, slik at allmennheten kan gjøre seg kjent med Helse Midt-Norges virksomhet, og således kunne få innsikt i hvordan vi ivaretar våre oppgaver. Helse Midt-Norge praktiserer prinsippet om meroffentlighet. Alle ansatte har et ansvar for å bidra til åpenhet innenfor de begrensninger som taushetsplikten gir.

3.6. Etisk rekruttering

Global mangel på helsepersonell og skjev fordeling mellom land fører blant annet til at store befolkningsgrupper i utviklingsland ikke får helsetjenester. Norge har forpliktet seg til ikke aktivt å rekruttere helsepersonell fra land som

selv har mangel på slikt personell. Det forutsettes at all rekruttering skjer i samsvar med WHO's internasjonale retningslinjer for etisk rekruttering.

4. Konsekvenser ved brudd

Brudd på de etiske retningslinjene skal behandles i samsvar med arbeidsmiljøloven og personalreglementet.

Konsekvenser for ansatte ved brudd

Brudd på de etiske retningslinjene vil bli håndtert etter reglene om behandling av personalsaker. Ut fra en konkret vurdering av sakens karakter og alvorlighetsgrad kan brudd gi grunnlag for personalmessig reaksjon i form av advarsel, oppsigelse eller avskjed.

Relaterte vedlegg:

[Vedlegg til etiske retningslinjer HMNs politikk vedrørende bierverv mm. datert 24.03.033](#)